

Soorten minors aan de Universiteit Twente

18 april 2011 / Martin Beusekamp

1) Inleiding

Dit is een aangepaste versie van de regeling "Soorten minors" van 23 april 2003. De wijzigingen ten opzichte van de oorspronkelijke versie zijn voortgekomen uit recente ontwikkelingen op minorgebied, het opbouwen van ervaring met de regeling en voortschrijdend inzicht. Voor de herkenbaarheid van de wijzigingen ten opzichte van de oorspronkelijke versie zijn deze in rood opgenomen. De oorspronkelijke versie van de regeling is voor belangstellenden op te vragen bij de centrale coördinator Major-minor.

In het Major-minorconcept dat door de Universiteit Twente in het jaar 2000 als *Leitmotiv* voor haar onderwijs is ingevoerd, beoogt de minorstudenten in staat te stellen hun opleiding te verbreden. Studenten kunnen daarbij kiezen voor een samenhangend onderwijspakket van 20 European Credits (EC, voorheen 14 'oude' studiepunten)¹ in een andere dan hun hoofdrichting om zich middels een "paradigmaverschuiving" (wisseling van perspectief) een platform te verwerven voor het (verder) ontwikkelen van een aantal academische vaardigheden die binnen de eigen discipline onderbelicht zouden kunnen blijven.

De minor is een gestructureerd pakket dat niet (overwegend) afkomstig is uit dezelfde opleiding als waarin de student de Major volgt. Een student kiest een minor die hem of haar in staat stelt zich te verbreden door op een gestructureerde manier kennis te nemen van een andere opleiding of een andere wetenschappelijke discipline. De minor heeft de genoemde (verdere) ontwikkeling van academische vaardigheden als hoofddoel, deze dient mede tot een verbreding van het gezichtsveld van de student te leiden. Het verwerven van inhoudelijke kennis uit de gekozen andere opleiding of andere wetenschappelijke discipline is dus géén hoofddoel van de minor.

Uitgaande van het bovenstaande plan is er op het gebied van minors inmiddels veel bedacht, afgesproken, ontwikkeld en ingevuld. Naar de huidige stand van zaken worden zij onderverdeeld in:

- *geïnstitutionaliseerde minors* (paragraaf 2) en
- *individuele minors* (paragraaf 3).

¹ De themaminors 'International Management' en 'Sustainable Development in a North-South Perspective - *As the World Turns*' hebben op historische gronden een omvang van méér dan 20 EC, de themaminor *Sustainable Development in Developing Countries* kan op basis van keuzes van de student een omvang hebben van meer dan 20 EC. Met de opleidingen zijn afspraken gemaakt hoe er met de boventallige studiepunten wordt omgegaan.

Om de examencommissies de inspanning en de tijdsbesteding van een afzonderlijk oordeel over iedere minor te besparen is er een centrale procedure van validatie en (UT-interne) accreditatie van minors afgesproken. De validerende en accrediterende instantie is de **Universitaire** Commissie Onderwijs (UCO), die daartoe advies inwint van de Validatie / Accreditatiecommissie Major-minor (VAC). De VAC heeft expertise **opgebouwd** omtrent het beoordelen van minors en **werkt** volgens vastgestelde criteria.

De hierboven voorgestelde delegering is nodig om dit brede universitaire concept inhoud en profiel te geven en om tot een werkbare en efficiënte procedure te komen. Dat neemt niet weg dat een examencommissie wettelijk het recht heeft ook over minors een uitspraak te doen. Voorbeeld: een examencommissie is formeel gerechtigd een student toe te staan een niet gevalideerde of geaccrediteerde minor tóch in zijn of haar keuzeruimte op te nemen. Uiteraard is het nadrukkelijk niet de bedoeling deze mogelijkheid te pas en te onpas te benutten om de reguliere procedures van validatie en accreditatie te omzeilen.

2) Geïstitutionaliseerde minors

In het CvB-besluit "Beoordeling implementatieplannen Major-minor en definitief minoraanbod UT"² wordt een definitief aanbod van (destijds 36) minors aangekondigd. Dit zijn de zogenaamde *geïstitutionaliseerde* minors. Samen vormen zij het gewenste brede spectrum van minors dat aan de samenstelling van het aanbod ten grondslag ligt. In een later stadium kunnen nieuwe geïstitutionaliseerde minors aan het palet worden toegevoegd, zij komen echter niet meer in aanmerking voor ontwikkelingsfinanciering. Studenten worden nadrukkelijk gestimuleerd om één van deze geïstitutionaliseerde minors te kiezen.

Om tot een verantwoorde invulling van dat brede spectrum te komen is **destijds** uitgegaan van een opdeling van dat spectrum in vier hoofdvelden, die alle met een significante dekking zijn ingevuld:

- brede inter-/multidisciplinaire inhoud en inbreng,
- speerpunten in UT-onderzoek,
- strategisch UT-belang,
- opvallend grote belangstelling van studenten.

De hierboven bedoelde 36 geïstitutionaliseerde minors zijn gefaseerd van start gegaan in de opleidingsjaren 2000-2001, 2001-2002 en 2002-2003. Sindsdien wordt er een door de UCO op afstand gecontroleerd marktmechanisme toegelaten om het ontstaan en verdwijnen van geïstitutionaliseerde minors te reguleren. Dat marktmechanisme blijkt te werken: er ontstaan inderdaad ieder jaar weer nieuwe minors, andere heffen zichzelf op bij een gebleken gebrek aan belangstelling.

Het aanbod van de geïstitutionaliseerde minors is nader onderverdeeld in *themaminors* en *opleidingsminors*.

2a) Themaminors

Een themaminor heeft op grond van een gedegen inhoudelijk voorstel toestemming gekregen tot ontwikkeling. Themaminors zijn in de praktijk (bijna) zonder uitzondering interdisciplinair of multidisciplinair en worden dan ook (bijna) zonder uitzondering

² Kenmerk: BB/0302/Nms/Wbk, april 2000.

verzorgd door een combinatie van opleidingen, waarvan er één de penvoerende opleiding is.

Behalve bovengenoemde inter-/multidisciplinariteit heeft het brede spectrum van minorinhouden tot gevolg dat aan de verzameling van themaminors nauwelijks gemeenschappelijke kenmerken toe te kennen zijn. Bijvoorbeeld:

- sommige themaminors zijn breder dan de erkende wetenschappelijke disciplines, bijvoorbeeld *Origins*, sommige beperken zich tot een deel van een discipline, bijvoorbeeld *Financal Engineering*, sommige leggen een verbinding tussen meerdere disciplines, bijvoorbeeld *Economie, Bedrijf & Beleid*;
- sommige themaminors berusten geheel op een UT-speerpunt, bijvoorbeeld *European Studies*, voor sommige themaminors wordt daarentegen expertise van buiten de UT worden ingewonnen, zoals voor *Kunst, Media & Technologie*. De relatie met de andere onderwijsinstelling is hierbij een meerwaarde.

Studenten kunnen in principe kiezen uit alle themaminors Uitzonderingen daarop worden gemaakt in de volgende gevallen.

- Een te grote overlap tussen de themaminor en de opleiding van de student.
Voorbeeld: de themaminor *Productie- & Logistiek Management* is niet toegankelijk voor **BIT-studenten**.
- Een te grote voorkenniskloof tussen de themaminor en de opleiding van de student.
Voorbeeld: de themaminor *Luchtvaarttechniek* is niet toegankelijk voor **CW-studenten**.
- Bepaalde stromen van een opleiding kunnen worden uitgesloten van het volgen van een specifieke themaminor.
Voorbeeld: de themaminor *European Studies* is niet toegankelijk voor **BSK-studenten** die binnen hun eigen opleiding de stroom Europese Studies volgen.
- Bepaalde keuzes binnen een themaminor kunnen worden uitgesloten voor studenten van een specifieke opleiding.
Voorbeeld: binnen de themaminor *International Exploration* is het vak **International Business** niet toegankelijk voor **BK-studenten**.

De verboden combinaties van opleidingen / opleidingsstromen en minors / minorstromen worden vermeld in de minortoelatingsmatrix.

Bovenstaande uitzonderingen laten onverlet dat er vanuit bepaalde opleidingen toegelaten minors zullen bestaan die voor de studenten uit die opleiding toch moeilijk toegankelijk zijn vanwege een grote voorkenniskloof. In de praktijk zal het echter zelden of nooit voorkomen dat een student opteert voor een minor die hij vanwege voorkennisproblemen moeilijk kan volgen. Bovendien kunnen problemen hier worden voorkomen door middel van minor-specifieke voorkenniseisen, in te vullen door de individuele minorteam.

2b) Opleidingsminors

Een opleidingsminor is een *samenhangende kennismaking* met een *vakgebied* van een *UT-bacheloropleiding*.

- *Samenhangend* wil zeggen dat de opleidingsminor een 'mini-opleiding' is, inclusief een afsluitende opdracht van significante omvang waarin vooraf vastgestelde eindtermen aantoonbaar bereikt worden. Er worden dus geen 'eindjes opengelaten'. Basisvakken doen dat vaak door vooruit te verwijzen naar vervolgvakken die in de betreffende opleiding verplicht zijn, maar niet noodzakelijkerwijs deel uitmaken van de opleidingsminor. Bij het opnemen van dergelijke basisvakken in een minor worden die losse eindjes elders afgesloten.
- *Kennismaking* wil zeggen dat de minor zonder specifieke vakinhoudelijke voorkennis te volgen is.
 - In de praktijk kan het ontbreken van vakinhoudelijke voorkenniseisen resulteren in twee of meer varianten van één opleidingsminor, om recht te doen aan de voorkennis en capaciteiten van studenten uit verschillende (groepen van) opleidingen.
 - De kennismaking mag relatief breed en weinig diepgaand zijn: *"een zodanig introducerende ontsluiting van de onderscheiden aandachtsvelden, vraagstellingen en theorieën en van de onderzoeksbenadering van een vakgebied, dat de student daardoor breed kennis maakt met de typische probleemvelden en werkwijzen van dat wetenschapsgebied."*³
 - De kennismaking mag ook relatief smal en diepgaand zijn: *"verwerven van een diepgaander inzicht in een van de deelgebieden van het vakgebied, waardoor de student zowel grondig kennis maakt met de wetenschappelijke aanpak van deze discipline, als zich kennis en vaardigheden eigen maakt die zijn/haar majorcompetenties aanwijsbaar verhogen."*⁴
- *Vakgebied* wil zeggen dat de opleidingsminor gaat over een erkende wetenschappelijke discipline;
 - het aandachtsgebied van een opleidingsminor is dus minder breed dan (bijvoorbeeld) het aandachtsveld van de themaminor *Origins*,
 - maar breder dan (bijvoorbeeld) de themaminor *Financial Engineering*.
- *UT-bacheloropleiding* wil zeggen dat het betreffende vakgebied samenvalt met één van de vakgebieden waarop een UT-bacheloropleiding bestaat.
 - Een opleidingsminor is dus per definitie niet toegankelijk voor studenten van die betreffende opleiding.⁵
 - Een opleidingsminor wordt in alle gevallen door één opleiding verzorgd.

Voor opleidingsminors die veel belangstelling verwachten (bijvoorbeeld de opleidingsminors *Psychologie* en [Technische] Bedrijfskunde) is het zinvol over een vooraf ontwikkeld minorprogramma te beschikken met daarin eventueel wat keuzeruimte. Voor opleidingsminors waarvoor minder belangstelling wordt verwacht kan bijvoorbeeld een lijst met relevante vakken worden samengesteld waaruit een op de individuele student toegesneden selectie kan worden gemaakt. De opleidingsminor beweegt zich dan in de richting van een

³ Citaat uit: "In principe te ontwikkelen minors", advies van de CCO aan het CvB op basis van het voorstel van de Stuurgroep Major-minor, maart 1999.

⁴ Citaat uit: "In principe te ontwikkelen minors", advies van de CCO aan het CvB op basis van het voorstel van de Stuurgroep Major-minor, maart 1999.

⁵ Voor de opleidingsminor Werktuigbouwkunde geldt een afwijkende regeling, zie de minortoelatingsmatrix.

individuele minor (zie volgende paragraaf), zij het dat de randvoorwaarden waaraan de betreffende selectie moet voldoen van tevoren kunnen worden vastgesteld, zodat ook deze minors vooraf en zonder naar de individuele student te kijken kunnen worden gevalideerd.

Aanvankelijk werd gestreefd naar een aanbod van opleidingsminors dat even groot is als het aanbod aan UT-bacheloropleidingen. In de praktijk bleken sommige bestaande opleidingsminors echter relatief impopulair onder studenten. Daarom heeft het College van Bestuur op 16 januari 2006 besloten de UT-bacheloropleidingen te ontslaan van de verplichting een opleidingsminor aan te bieden.⁶ Uiteraard blijft het wel toegestaan een opleidingsminor te verzorgen.

3) Individuele minors

Zoals hierboven is opgemerkt, worden studenten nadrukkelijk gestimuleerd een keuze te maken uit het brede aanbod van geïnstitutionaliseerde minors. Daar waar een student specifieke wensen heeft ten aanzien van zijn/haar minor, kan deze student echter, onderbouwd door een goede motivering, op eigen initiatief en in overleg met een inhoudelijk begeleider een individuele minor samenstellen.

Individuele minors hebben hetzelfde hoofddoel als geïnstitutionaliseerde minors: het aan de student aanbieden van een platform tot (verdere) ontwikkeling van academische competenties die in de eigen discipline onderbelicht zouden kunnen blijven. Individuele minors zijn echter maatwerk en kunnen derhalve niet worden meegenomen in de algemene procedure van validatie en (interne) accreditatie. Individuele minors worden daarom beoordeeld en goedgekeurd door de examencommissie van de eigen opleiding van de student.

Individuele minors worden onderverdeeld in de drie hiernavolgende categorieën.

Er hebben ooit plannen bestaan om binnen de bachelor-masterstructuur een vierde soort individuele minor te ontwikkelen, de onderzoeksminor, die voorbereid op de M.Phil.-graad. Deze onderzoeksminors zijn in de praktijk nooit van de grond gekomen.

3a) Internationale minors

Een internationale minor is een minor waarbij een *significant gedeelte* van het onderwijs wordt verzorgd door en wordt gevolgd aan een *buitenlandse* universiteit. De CCO spreekt in dit verband van: "*gestructureerde, begeleide, gerapporteerde en gecontroleerde opleidingsactiviteiten bij of gelieerd aan een buitenlandse universiteit.*"⁷

- Dat *significante gedeelte* beslaat minstens 70% van het aantal studiepunten (= normaal gesproken 14 EC) van de minor.
- De inhoud van een internationale minor mag dichter bij het eigen vakgebied liggen dan bij de andere typen minors.

⁶ Zie: <http://www.utwente.nl/cvb/besluiten/archief/2006/20060116.doc/>.

⁷ Citaat uit: "In principe te ontwikkelen minors", advies van de CCO aan het CvB op basis van het voorstel van de Stuurgroep Major-minor, maart 1999.

- Dat komt omdat bij dit type minor een gedeelte van de **door minors beoogde** paradigmaverschuiving ("wisseling van perspectief") wordt bewerkstelligd door de uitzending naar het buitenland,
 - hetgeen betekent dat het onderwijs dat door de buitenlandse universiteit wordt aangeboden ook daadwerkelijk ter plekke moet worden gevolgd;
 - er wordt daarbij geen onderscheid gemaakt tussen verschillende buitenlandse universiteiten (bijvoorbeeld een Nederlandstalige universiteit in België versus een niet-Nederlandstalige universiteit in een ver ontwikkelingsland), hoewel de overeenkomstige, door de taal- en cultuurverschillen bewerkstelligde paradigmaverschuivingen sterk uiteen kunnen lopen.
- Het gedeelte van het onderwijs dat op het eigen vakgebied ligt moet zo veel mogelijk complementair zijn aan datgene dat de UT op het betreffende vakgebied kan leveren.
- Wegens het ontbreken van directe begeleiding vanuit de UT heeft de student die een internationale minor volgt een grotere verantwoordelijkheid dan bij andere minors om aan te tonen dat de doelstellingen van de minor (waaronder de paradigmaverschuiving) zijn behaald.

De themaminors *International Management*, *International Exploration* en *Sustainable Development in Developing Countries* zijn **geïstitutionaliseerde minors** en dus géén internationale minors in de zin van bovenstaande definitie.

Een internationale minor berust in de meeste gevallen op internationale contacten van een opleiding die voortvloeien uit gemeenschappelijk onderzoek of andere samenwerkingsverbanden. Internationale minors zullen meestal gevolgd worden door de eigen studenten van de betreffende opleiding. Het is echter bepaald niet uit te sluiten dat sommige internationale minors ook geschikt zijn voor studenten van andere opleidingen dan de opleiding met de betreffende buitenlandse contacten. In dat geval zal gestimuleerd worden dat dergelijke studenten de betreffende minor volgen.

3b) Vrije minors

In uitzonderlijke gevallen kan het voorkomen dat een individuele student specifieke wensen heeft op het gebied van een te volgen minor die niet te vatten zijn in één van bovenstaande mogelijkheden. Indien deze wensen uitvoerbaar zijn en vervat kunnen worden in een programma dat voldoet aan de doelstellingen van een minor, kan het betreffende programma worden uitgevoerd. We spreken dan van een vrije minor. Een vrije minor zal in veel gevallen een invulling zijn van een **wettelijke mogelijkheid daartoe**.⁸

De student die een vrije minor wil samenstellen zal op zoek moeten naar een docent of docententeam ter begeleiding. Om te voldoen aan de doelstellingen van een minor zal dat in zijn algemeenheid een docent of docententeam zijn van een ándere opleiding dan die van de student.

⁸ Zie artikel 7.3.d van de Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek (WHW).

3c) Leerstoelminors

Een leerstoelminor is een samenwerkingsverband tussen een leerstoelhouder en een student van een opleiding van een andere faculteit dan waaraan de leerstoel is verbonden. Bij voorkeur zou dat zelfs een geheel andere opleiding moeten zijn (dit in tegenstelling tot een 'aanpalende' faculteit / opleiding, bijvoorbeeld **BIT** en **TI**).

Het nut van een dergelijk samenwerkingsverband is tweeledig.

- De student wordt ondergedompeld in een geheel andere onderzoeksomgeving dan waarmee hij tot dan toe heeft kennisgemaakt. Dit bevordert in hoge mate de ontwikkeling van diverse academische vaardigheden, zoals het zich snel kunnen inwerken in een nieuwe context en het opstaan voor ideeën en methoden buiten de eigen discipline.
- De leerstoel kan profiteren van de andere kijk die een niet-disciplinegenoot heeft op het lopende en zich ontwikkelende onderzoek.

Bij het invullen van een leerstoelminor kan gedacht worden aan een voor het lopende onderzoek zinvolle individuele opdracht, toegesneden op de belangstelling en de capaciteiten van de student en in een meester-gezelrelatie met een (senior-)onderzoeker van de leerstoel. Uiteraard is het nadrukkelijk niet de bedoeling dat de minorstudent als een soort 'jongste bediende' onaantrekkelijke klusjes krijgt toegeschoven die anders zouden zijn blijven liggen.

Het ligt niet voor de hand om leerstoelminors op voorhand te institutionaliseren. Wel zou er op centraal UT-niveau een soort bemiddelingsbureau kunnen zijn die leerstoelen en belangstellende studenten met elkaar in contact brengt en helpt bij het maken van onderlinge afspraken binnen de gestelde randvoorwaarden. Wellicht zal het noodzakelijk blijken leerstoelen bij voortdurend uit te nodigen zich open te stellen voor belangstellende minorstudenten.

In de praktijk blijkt het concept van de leerstoelminor niet te werken. Na zes jaar van uitvoering van de minororganisatie zijn er niet of nauwelijks studenten geweest die zich voor dit type individuele minor hebben geïnteresseerd.

4) Tabel van geïnstitutionaliseerde minors

In de oorspronkelijke versie van de regeling stond hier de aangekondigde opsomming van de 36 geïnstitutionaliseerde minors uit het definitieve minoraanbod van de Universiteit Twente (BB/0302/Nms/Wbk) plus de later toegevoegde minors.

Het aanbod van minors blijkt in de praktijk echter dusdanig dynamisch te zijn, dat het niet voor de hand ligt deze regeling bij iedere wijziging in het minoraanbod aan te passen. Het actuele minoraanbod wordt altijd weergegeven door de opsomming van geïnstitutionaliseerde minors op de Major-minorwebsite⁹ en de historie van het minoraanbod is af te lezen uit de spreadsheet¹⁰ met minornamen en minorcodes door de jaren heen.

M.B.

⁹ URL: http://www.utwente.nl/majorminor/geinstitutionaliseerde_minors/.

¹⁰ URL: http://www.utwente.nl/majorminor/minorstatistieken_intranet/minornamen_minorcodes/.